

Historisk gadevandring på Fruens Bøge Allé – Ver 08

Fruens Bøge Allé i gamle dage

Historisk gadevandring på Fruens Bøge Allé i Dalum

Udgivet af Dalum-Hjallese Lokalhistoriske Forening og Arkiv

Tekster og billedvalg: Henrik Bjerregaard og Jytte Raun, 2018

En guidet gadevandring på Fruens Bøge Allé i Dalum.

På vejen fortælles gadens historie med udgangspunkt i disse stop:

Indhold

1. Stop 1: Fruens Bøge Allé ved Dalumvej	2
2. Stop 2: Udbygning af Fruens Bøge Allé	3
3. Stop 3: Dalum Haveforening	5
4. Stop 4: Gurlis Allé	8
5. Stop 5: Fruens Bøge Skov og Fruens Bøge Station	9
6. Find materiale om din vej	10
7. Tidslinje	11
8. Læs mere her	11

Denne folder beskriver en gadevandring ned ad Fruens Bøge Allé med udgangspunkt i, hvordan gaden så ud i gamle dage. Turen starter ved Dalumvej og slutter ved Gurlis Allé og jernbanen.

Stop 1: Fruens Bøge Allé ved Dalumvej

I 1800 tallet var Dalum et udpræget landbrugsområde med meget lidt bebyggelse. Langt hovedparten af jorden var marker, enge og hede ejet af Christiansdal Hovedgård – det nuværende Dalum Kloster. Området fra kirken over til Skovalleen var mark og tilhørte fra gammel tid præstegården ved Dalum Kirke. I 1912 købte Dalum Kommune kirken og præstegården med tilhørende jorder.

Landkommunen ændrede karakter med anlæggelsen af Dalum Papirfabrik i 1874. Fra 1870 til 1930 voksede indbyggertallet i Dalum fra 761 indbyggere til 5.317 indbyggere som følge af industrialiseringen. Der blev derfor behov for boliger til arbejdere, håndværkere og handlende.

Oprindeligt var Fåborgvej, Dalumvej og Skovalleen de eneste veje i Dalum.

På grund af det stigende indbyggertal blev en række nye villaveje anlagt fra 1900 til 1916 og udgjorde det oprindelige Fruens Bøge kvarter.

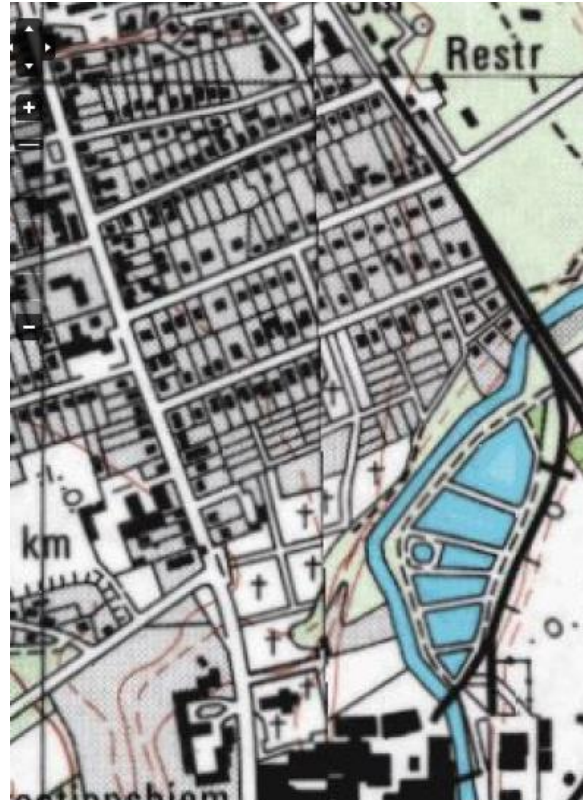
De fleste huse i kvarteret var 2-familiers huse, hvor ejeren lejede førstesalen ud, og hvor den høje kælder blev benyttet til erhverv

Anlæggelse af Fruens Bøge Kvarteret

- Lindevej 1900 – forlænget i 1911
- Thordals Allé 1910
- Jernbane Allé 1911
- Lykkeshåbs Allé 1912
- Eyvinds Allé 1912
- Bøgedals Allé 1912
- Fredens Allé 1912
- Solvej 1913
- Fruens Bøge Allé 1912/1916
- Gurlis Alle 1943

Dalum med Fruens Bøge Allé cirka 1917 med få huse på vejen. På begge sider af vejen ses de grønne områder, der senere blev til kolonihaver.

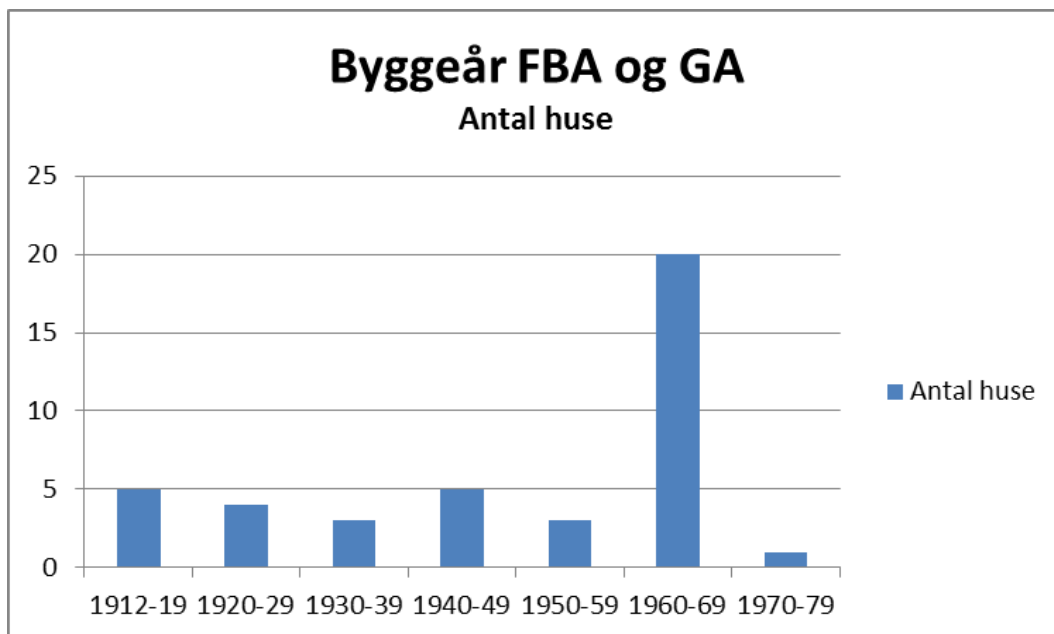
Dalum med Fruens Bøge Allé cirka 1970. Nu er begge sider bebygget, kolonihaverne anlagt og kirkegården udvidet væsentligt.

Stop 2: Udbygning af Fruens Bøge Allé

Fruens Bøge Allé blev anlagt 1912 og omfattede dengang også Gurlis Allé. Den sidste del af Fruens Bøge Allé op mod Dalumvej blev anlagt i 1916. Først i 1943 fik Gurlis Allé sit eget navn – opkaldt efter villaen "Gurli". Gaderne omfatter tilsammen 41 huse der arkitektonisk falder i to grupper: "De gamle huse" med to etager fra 1912 til 1940 og "De nye etplans villaer", der blev bygget omkring 1960.

Vejen blev anlagt på jord ejet af Dalum Kirke og blev kun langsomt udstykket – ofte initieret af enkelthenvendelser og bebygget med enkelte, fritstående huse. Som det fremgår af grafen over byggeår på Fruens Bøges Allé fortsatte denne langsomme udstykning af ganske få huse om året helt frem til 1960.

Dette udbygningsmønster adskiller sig fra de øvrige villaveje i det oprindelige Fruens Bøge kvarter, der blev udstykket i perioden fra 1911 til 1916. Her var vejene stort set fuldt udbygget allerede i 1930.

De ældste huse på Fruens Bøge Allé blev bygget i perioden 1912 til 1924 og ligger fortrinsvis ved Gurlis Allé og på nordsiden af Fruens Bøge Alle op mod Dalumvej. De gamle huse er typisk to-families huse hvor ejeren boede i stuen og 1.salslejligheden blev udlejet. Ofte havde husene høj kælder til udlejning eller til etablering af egen forretning.

Jytte Hammerich fra Bakkehuset med forældre på ski på bakkerne øst for åen bag Dalum Præstegård ca. 1940. Bakkehuset ses i baggrunden.

Stop 3: Dalum Haveforening

Dalum Haveforening blev oprettet i 1926 på jord stillet til rådighed af Dalum Kommune. Haveforeningen omfattede på det tidspunkt hele den sydlige side af Fruens Bøge Allé, der derfor blev friholdt for villabebyggelse helt frem til 1960. Indgangen til haveforeningen lå som i dag på Fruens Bøge Allé nr. 19. Derudover fandtes to andre indgange fra Fruens Bøge Allé, der er nedlagt i dag. Også på den modsatte side af vejen var der i en længere årrække ubebyggede grunde – hvoraf nogle også blev taget i anvendelse som kolonihaver.

Ved kommunesammenlægningen i 1970 overtog Odense Kommune kolonihaverne. Kommunen lejer arealet ud til Odense Havelodselskab, som igen lejer de enkelte grunde ud til medlemmerne af haveforeningen på et-årige lejekontrakter. Odense Havelodsforening er medlem af den landsdækkende organisation Kolonihaveforeningen. Der er offentlig adgang til stier og haveveje.

I slutningen af 1950erne besluttede Dalum Kommune at indskrænke kolonihavernes areal og udstykke syd-siden af Fruens Bøge Allé til 14 villagrunde. Disse grunde blev straks solgt og bebygget i 1960. Udstykningen betød, at en stor del af kolonihaverne blev nedlagt så der i dag kun er 26 haver tilbage af de oprindelige 85.

Haveforeningen blev oprindeligt anvendt som nyttehaver for familier, der ikke havde egen have. Kolonihaven fungerede således som et væsentligt tilskud til husholdningen. I løbet af 50erne og 60erne steg velstanden, og der blev etableret større huse og terrasser med henblik på en mere rekreativ brug af kolonihaven. I dag anvendes kolonihaverne forskelligt og der er etableret enkelte større huse.

Odense Kommune ønsker at fastholde kolonihaverne med små kolonihavehuse med nytte og opholdshaver. Kommunen ønsker ikke store sommerhus- og villalignende huse i kolonihaverne. I 2017 er udarbejdet en lokalplan for bl.a. H/F Dalum/Hjallese kolonihave, der afstikker en række rammer for bebyggelsen og havernes anvendelse. Se "Lokalplan 5-836 for H/F Dalum Hjallese. Kolonihaver i Odense Kommune".

Fruens Bøge Alle 2 under opførelse i 1914

Fruens Bøge Alle 2 – cirka 1941

Maleri af grunden på Fruens Bøge Allé 8A cirka 1940.

Haven var lejet af papirarbejder Niels Peter Larsen, der boede på Fåborgvej 53. Haven vandt flere priser. Niels Peter Larsens liv er beskrevet i Dalum-Hjallese Lokalhistoriske Forenings årsskrift fra 2017

Plakat for kolonihave-udstilling i Dalum Forsamlingshus cirka 1925
På udstillingen var der foredrag og tombola med store gevinster.

Sophia og Andreas Slusarek i deres kolonihavehus på Fruens Bøge Allé cirka 1940

Fruens Bøge Alle 1930 Odense Vejviser

Stjerne angiver ejeren af ejendommen.

Fr. Bøges Allé - Dalum	
m. 70 Beb. Dalum S. 7. Valgkr.	
← Dalumvej →	
1 (6bl, 10,8)	Søderberg U, Gasværksarb.
9 (6æ, 23)	Mygh C N, Viktualiehdlr. Hansen J, Papirarb.
25 (6az 6v, 19)	*Aggeboe E, Regnskabsf. Madsen C, Arbmd.
31 (6u 6ba, 15)	*Petersen V, Glarm. Johansen P A, Smedesv.
← Dalumvej →	
2 (6al, 20)	Nedergaard N T, Brødkusk Skaftø H R, Fabriksarb. Skipper K S, Arb.ske
4 (6bc, 14,5)	Jacobsen J, Arbmd. Jacobsen P, Papirarb.
6 (6bd, 12,5)	*Lohmann Aa, Maskinarb.
8 (6bg, 24)	*Büløw A E, Pastor emer.
← Tværvej	
16 (6ax 6ay, 15)	*Nissen P, Lærer
18 (6ao 6ap, 20)	*Buchgreitz L C, Telefonm.
28 (6ag, 14)	Simonsen K S, Husejerske og Leverpostejfabrik

Fruens Bøge Alle 1963 Odense Vejviser

Fruens Bøge Allé	
Fruens Bøge 394 m. 123 beb. Dalum s. 7. valgkr.	
← Dalumvej →	
1 (6bl, 50)	*Søderberg U, fyrb. t.13 41 96
3 (6bæ, 81)	*Nielsen Kåte, skuesp.l. t.12 58 93
5 (1bø, 112)	*Overgaard Preben, ing. t.11 64 59
7 (6a,)	*Christensen Alfred, tomr.m. t.12 31 69
← Dalumvej →	
11 (6ee, 85)	*Jensen Harald Elmo, prov. t.11 72 67
13 (6ed, 72)	*Hebsgaard Thomas, ing.
15 (6ef, 68)	*Jørgensen Aksel V, o.betj. t.13 02 89
17 (6ef, 58)	*Brandt Ole, arkit. t.11 22 41
23 (6l, 85)	*Jørgensen Erik, lær. t.13 32 08
25 (6em, 77)	*Pedersen Verner, eksped.sekr. t.11 11 41
27 (6en, 92)	*Zinck Jens J H, prok. t.11 76 93
29 (6eo, 92)	*Olsen Villy, prokurist t.11 47 40
37 (6ep, 56)	*Madsen H C, symask.forhdl. t.13 13 65
Nielsen C Johannes, tekstilarb.	
Gullis Allé →	
39 (6eq, 62)	*Thygesen Arne E, mal. Jørgensen Ingeborg, frk.
Nielsen L C, fabr.	
Eriksen V A, o.vægter	
Larsen Svend R B, el.trik.	
41 (6o, 6ba, 45)	*Jensen E Kaj, tekstilarb. Frederiksen Sv. Aa., mask.former Hansen A Marie, fru
← Dalumvej →	
2 (6at, 64)	*Hansen N E, brødkusk t.13 27 94
Nielsen Nina, fru	
Rasmussen Valborg K, pensionist	
4 (6be, 49)	*Jakobsen J, arb. s
Olsen Vald. Peter, isolator sb.	
6 (6bd, 42)	*Lohmann Aa., mask.arb.
8 (6bg, 60)	*Büløw Marie, frk. t.13 22 92
Vendelbo Peter, pens.	
8a (6ci, 110)	*Nielsen Erik Hansen, afd.led. t.13 24 90
10 (6ch, 116)	*Larsen Lars Jørgen, forr.f. t.12 36 27
12 (6cg, 81)	*Hansen Hans Chr., reprs. t.13 42 85
14 (6be, 95)	*Rasmussen Ernst Aug., autoforhdl. t.13 11 11
16 (6ax, 48)	*Nissen Kirstine, fru t.13 22 62
18 (6ao, 49)	*Hansen C Evald V, o.betj. t.12 49 55
Hansen Ib Bjarne, lag.eksped.	
20 ()	*Folkmar K Bille H, arkit. m.a.a. t.13 03 55
22 (6aw, 147)	*Benedbæk G P, tandlæg. t.13 11 53
26 (6eq, 125)	Oil-O-Matic, oliefyr t.12 18 68
*Jensen Erik, gross. t.12 18 68	
28 (6ag, 53)	*Juul Arne, mur.m. t.13 17 61
30 (6bt, 70)	*Knudsen Vagn, gross.
32 (6bu, 70)	*Kaae Børge, gross. t.11 13 00

Ifølge Odense Vejviser fra 1930 boede der dengang 70 beboere fordelt på 11 husstande – det vil sige 6,4 beboere pr. hus. Syv huse var flerfamiliers. Beboerne var i 1930 bredt sammensat med titler som gasværksarbejder, viktualiehandler, arbejdsmand, brødkusk og smedesvend.

I 1963 var antallet af huse vokset til 31 med i alt 123 beboere, svarende til 4,0 beboer pr. hus. Sammenlignet med 1930 er beboerne blevet mere velstillet i 1963 hvor der bl.a. bor en ingeniør, en tømmermester, en grosser, en forretningsfører, en repræsentant, og en overbetjent.

Stop 4: Gurlis Allé - Kirkegården

Da Fruens Bøge Allé blev anlagt i 1912 grænsede vejen op til et stort grønt eng- og markområde der tilhørte kirken og blev anvendt af præstegården. Selve kirkegården lå rundt omkring kirken med langt mindre udstrækning end i dag. I takt med at befolkningstallet i Dalum-Hjallese steg, blev kirkegården gradvist udvidet og dækker nu 3,6 ha. I 1970 overtog Odense Kommune vedligeholdelsen af kirkegården, der siden da har været drevet af kommunes kirkegårdskontor.

Overordnet inddeler en korsvej kirkegården i fire områder, foruden den gamle kirkegård omkring kirkebygningen og en nyere afdeling med urnegravsteder. Hovedaksen på kirkegården går fra lågen ved Dalumvej og karakteriseres af en allé af søjle-eg.

Kirken har siden reformationen tilhørt Christiansdal Hovedgaard, men blev i 1891 solgt til private. Bl.a. ejede en gymnastiklærer en kort overgang kirken! I 1912 overtog Dalum Sogn kirken, og den har siden da været kommunalt ejet.

Fra Gurlis Allé er der adgang til Kærlighedsstien, der følger åen hen til Dalum Kirke. Kærlighedsstien blev oprindeligt taget i brug som en genvej for kirkegængere og andre gående og fortsatte over jernbanesporet til stisystemet i Fruens Bøge. På stien udspringer en stensat kilde, "Maria-kilden" opkaldt efter jomfru Maria. Stien hedder "kærlighedsstien" fordi præstens datter lærte sin tilkomne højskolemanden Ernst Trier at kende på fælles spadsereture fra præstegården og langs åen.

Dalum kirke er bygget i slutningen af 1100 tallet, da nonnerne fra Nonnebakken i Odense flyttede ud til Dalum og anlagde et kloster. Efter reformationen i 1534 blev klosteret overtaget af kongen, der indsatte lensmand Johan Friis på Dalum Kloster. Nonnerne fik lov at blive boende, men der blev ikke optaget nye nonner.

Christian 4 kom ofte på Dalum, da han var gift med Kirsten Munk, datter af Ellen Marsvin på Christiansdal. Kongen og Kirsten Munk fik 9 børn, der derfor blev opfostret på godset. I 1765 købte kammerherre Christian Benzon Christiansdal og benzonslægten beholdt godset til slutningen af 1800 tallet, hvor hovedparten af godsets jorde var solgt fra til bl.a. Bøgedal og Rikkesminde. I 1906 købte nonneordenen Hedvigsøstrene Christiansdal – og gården blev kloster igen.

Bakkehuset på Gurlis Allé 1. Bakkehuset er bygget i 1912 og er gadens ældste hus.

Karen Magrethe Helveg på scooter ud for Bakkehuset cirka 1960. Bag hende broderen Tom og Magrethes mor.

Stop 5: Fruens Bøge Skov og Fruens Bøge Station

I midten af 1800 tallet blev det på mode i de største danske byer at forlyste sig med dans og anden underholdning i nærliggende skove og grønne områder. I Odense var det især til Fruens Bøge skov, at det bedre borgerskab spadserede til dans om søndagen. I 1899 afholdtes 23 dansedage ved skovpavillonen – med 3 til 4.000 gæster på de gode dage.

Det var derfor naturligt at Fruens Bøge fik sin egen station, da Svendborgbanen blev indviet i 1876. Stationen blev bygget i "Schwitzerstil" målrettet de mange gæster til restauranterne i Fruens Bøge. I sommerhalvåret udgjorde rejsende til Fruens Bøge op mod halvdelen af den samlede trafik på Svendborgbanen.

I 1906 blev Fruens Bøge station knudepunkt for Odense - Nørre Broby - Faaborg banen, som også benyttedes til godstransport til og fra Dalum Papirfabrik.

Postkortet "Hilsen fra Fruens Bøge" fra ca. 1910. Øverst til venstre ses Tårnpavillonen med dansepladsen, midt i musikpavillonen, til højre Odense Å og nederst Restaurant Sorgenfri.

For at betjene de mange gæster i Fruens Bøge, havde der siden midten af 1800-tallet eksisteret en række restauranter i skoven. I 1880'erne lå der i alt syv restauranter i og ved Fruens Bøge skov: Omkring jernbanestationen lå ud over den store Skovpavillon på dansepladsen også restaurant Carlsund, Skovlyst og Restaurant Røde Hus. Ved Åfartens anløbssted lå den store restaurant Sorgenfri og ved indgangen til skoven lå Hedehuset – den nuværende Bondestuen. Dertil kom restaurant Bøgeskovhuset på den anden side af åen.

Husenes byggeår på
Fruens Bøge Alle og Gurlis Alle

Nr	År	Nr	År	Nr	År	Nr	År
Fruens Bøge Alle							
1	1935	11	1960	23	1961	39	1938
2	1914	12	1960	14	1972	41	1920
3	1960	13	1960	25	1960	Gurlis Alle	
4	1924	14	1956	26	1962	1	1913
5	1961	15	1960	27	1961	2	1942
6	1922	16	1919	28	1917	3	1944
7	1961	17	1960	29	1961	4	1950
8	1924	18	1930	30	1947	5	1912
8A	1962	20	1963	31	1964	7	1953
9	1966	21	1965	32	1948		
10	1960	22	1960	37	1943		

Fruens Bøge Allé 8 under opførelse i 1924

Find materiale om din vej

Hvis du vil finde materiale om din vej, kan du henvende dig i Dalum- Hjallese Lokalarkiv, Historiens Hus i Odense, på biblioteket eller søge på nettet:

- I lokalarkivet kan du bl.a. finde oplysninger om
 - Arkivalier og billeder fra vejen – i alt over 8.900 fra Dalum
 - Vejsager fra tiden før kommunesammenlægningen i 1970
 - Kort over Dalum-Hjallese
 - Gadenavne og deres oprindelse i Dalum-Hjallese
 - Dalum Sogns historie – 4 bind udgivet i 1968
- I Historiens Hus kan du bl.a. finde oplysninger om
 - Beboernes navne og stilling i Odense vejviser fra 1933
 - Avisudklip om gaden fra Fyns Stiftstidende og Fyns Tidende og lokalaviser
- På nettet kan du bl.a. finde oplysninger om
 - Lokalhistoriske billeder på www.arkiv.dk
 - Ejendomsdata på den statslige hjemmeside <https://www.ois.dk/>, der bl.a. indeholder ejendommens opførelses år
 - Byggesager på alle ejendomme på www.weblager.dk
 - Avisomtale på www.Fyens.dk for oplysninger efter 2000
 - Arkivalieronline fra Rigsarkivet med kirkebøger og folketællinger på www.sa.dk
 - Dalum-Hjallese på lokalhistoriske forenings hjemmeside på <http://www.dalumhjallesearkiv.dk>

Tidslinje

1200 Første spor af kirke og nonnekloster i Dalum
1536 Dalum kloster overtages af kongen efter reformationen
1840 Dalum er et landbrugsområde. Christiansdal gods ejer det meste af Dalum.
1840 Skovforeningen stiftes af Kammerherre Benzons fra Christiansdal Gods
1874 Dalum Papirfabrik etableres
1875 Dalum sygekasse oprettes
1876 Odense Kommune køber Fruens Bøge af Christiansdal inklusiv de fem restauranter.
1876 Fruens Bøge station og Svendborgbanen åbnes.
1882 Odense Å-fart etableres med dampbåd fra Munke Mose til Fruens Bøge
1882 Brugsforening oprettes på Papirfabrikken
1888 Frihedsstøtten opsættes ved indgangen til Dansepladsen
1898 Cykelsti til Odense – Danmarks første cykelsti
1894 Cykelbanen i Fruens Bøge opføres overfor Fruens Bøge station
1895 2.pinsedag bliver fast åbningsløb på Fruens Bøge Cykelbane
1896 Tilskuerrekord på cykelbanen med 4.500 tilskuere
1900 Lindevej og Vester Allé udstykkes
1901 Thorvald Ellegaard verdensmester første gang
1905 Socialdemokraternes 1.maj demonstration afsluttes på engen
1908 Cykelbanen giver underskud
1909 Dalum Kommune udskilles fra Sanderum Kommune
1909 Socialdemokratiet får flertal i den nye Dalum Kommune
1910 29. august afvikles sidste løb på cykelbanen med 3.000 tilskuere
1910 Cykelbanen nedlægges og Jernbane Allé udstykkes
1911 Centralskole i Dalum
1912 Bakkehuset opføres på Gurlis Alle
1916 Fruens Bøge Alle forlænges op til Dalumvej
1970 Dalum Kommune sammenlægges med Odense Kommune
1970 Kvickly åbner på Dalumvej
1989 Dalumcentret åbner - med et kundeopland på 22.053

Læs mere her

- Årsskrifter for Dalum-Hjallese Lokalhistoriske Forening
- Dalum - Hjallese Bogen. Anders W. Berthelsen, 2009
- Dalum Sogns Historie i 4 bind. Jacob Hansen og Knud Mortensen, 1959 - 1968
- Banecykling i Odense – Thorvald Ellegaard. Cykling Odense 2013
- Lystskoven Fruens Bøge i 1890'erne. Udgivet af Dalum-Hjallese Lokalarkiv 2016

Luftfoto af Fruens Bøge kvarteret 1953

BLIV MEDLEM AF
Dalum-Hjallese Lokalhistoriske Forening
Mail navn, adresse og telefonnummer til dahjarkiv@stofanet.dk –
så modtager du et girokort og seneste nummer af foreningens
årsskrift 😊

<http://www.dalumhjallesearchiv.dk>